

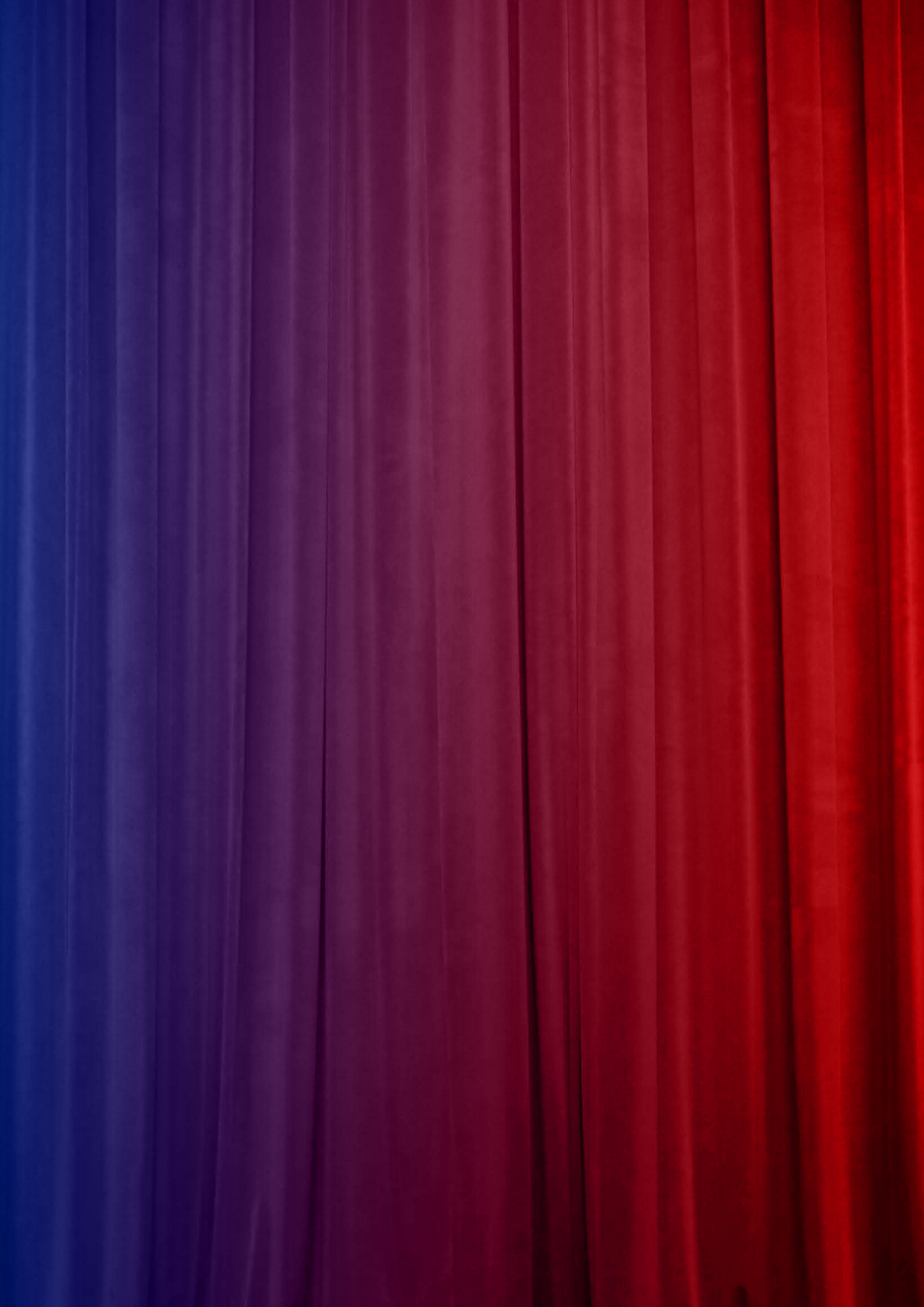
Kultur- og likestillingsdepartementet

Strategi

Mer film sammen

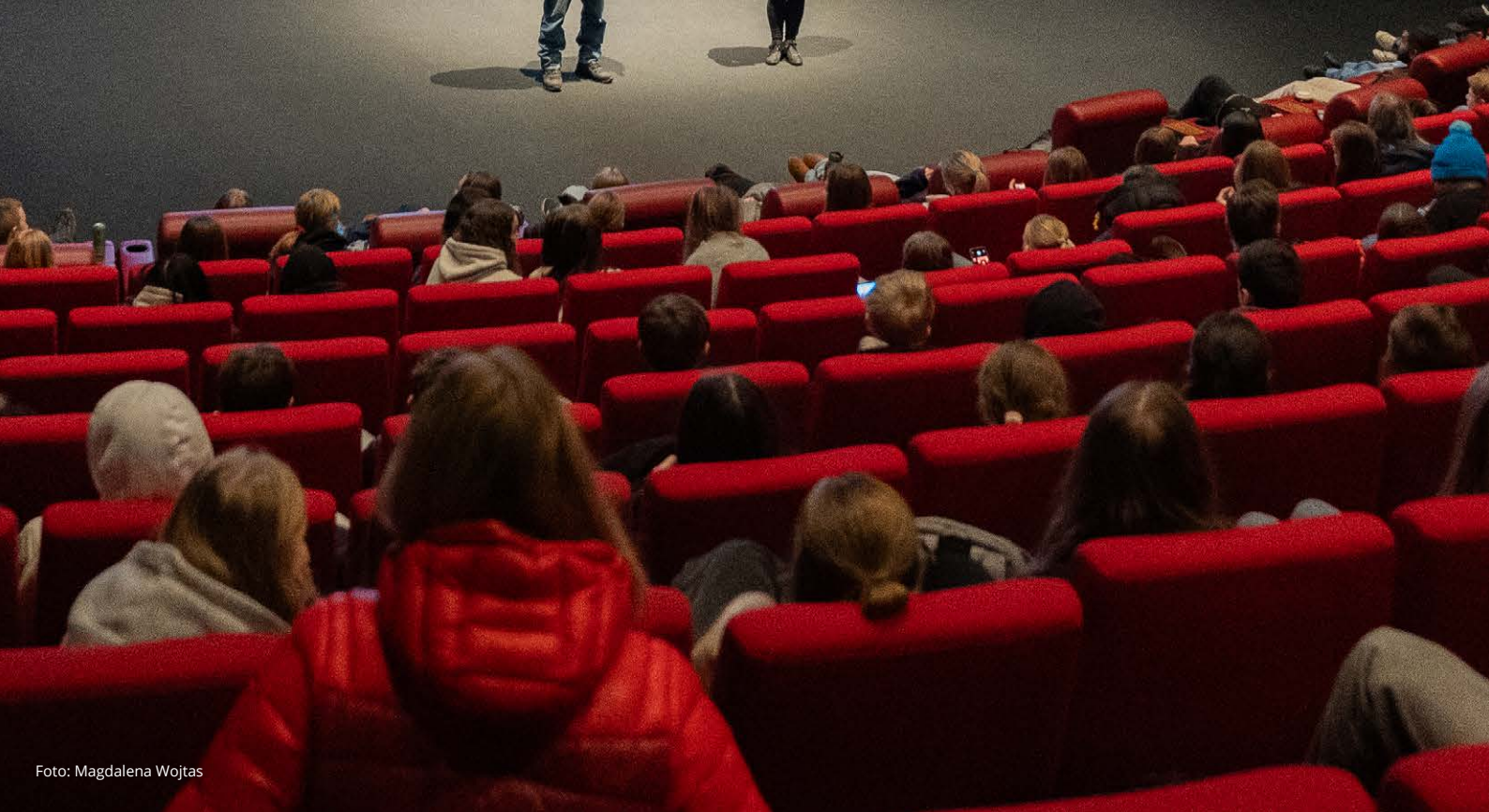
- regjeringens strategi for kino og filmformidling

Innhold

1	Innledning og formål med strategien	5
2	Oppsummering - mål og tiltak.....	6
3	Kinosektoren.....	9
3.1	Kinostruktur.....	9
3.2	Kinobesøk og -vaner.....	11
3.3	Digitalisering av kinoene.....	18
3.4	Offentlige virkemidler.....	19
3.4.1	Bygdekinoen.....	20
3.4.2	Norsk filminstitutts virkemidler for kino.....	21
3.4.3	Innsikt og kompetanse.....	26
4	Arenaer for filmformidling.....	29
4.1	Filmfestivaler	29
4.2	Cinamatek.....	32
4.3	Filmklubber.....	35
4.4	Offentlige virkemidler for formidling av film.....	37
4.4.1	Tilskudd til lansering av film og serier i Norge.....	38
4.4.2	Tilgjengeliggjøring av filmarven	39
4.4.3	Innkjøpsordningen for film.....	40
4.4.4	Formidling av filmkultur og filmhistorie	42
5	Bærekraft	45
5.1	Klima og miljø.....	45
5.2	Økonomisk og sosial bærekraft	46
5.2.1	Universell utforming og deltakelse.....	47

Forord

Kinoene er en viktig møteplass og arena for fellesskap, og er det kulturtilbudet i Norge som flest bruker. Det er også et kulturtilbud som i stor grad blir brukt uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn. Kinoene og Bygdekinoen når brede lag av befolkningen over hele landet og fungerer for mange som en inngangsport til filmkultur og filmkunst, til norsk kultur og historie. Filmformidling er et effektivt virkemiddel for å engasjere forskjellige grupper, fremme samfunnsdebatt og bidra til å skape arenaer for fellesskapsopplevelser.

Den digitale utviklingen utfordrer imidlertid kinoens posisjon i markedet og i lokalsamfunn landet rundt. Kinoen møter sterk konkurranse fra film- og serietitting fra sofaen og fra små skjermer med mange apper og raske inntrykk.

I samfunnet ser vi tendenser til polarisering og fragmentering. Dette øker behovet for felles opplevelser og referanser som samler oss, ikke splitter. Og hva er vel bedre enn å se en god film – *sammen*?

Film er en kunstform med kraft til å rive deg ut av ditt eget perspektiv og inn i en annens. Dette gjelder særlig i kinomørket, når du legger vekk mobilen – og deg selv og ditt – og bare kan la deg selv bli fullstendig oppslukt.

Regjeringen har som overordnet mål å ha en levende filmkultur og sikre alle i hele landet tilgang på varierte filmer av høy kvalitet. For å få til dette vil regjeringen

1. bidra til en desentralisert kinostruktur og legge til rette for at det finnes filmkulturelle møteplasser som kino, festivaler, cinematek og filmklubber, med bredde og mangfold i tilbudet, i hele landet
2. legge til rette for at publikum har god tilgang på norsk og internasjonal kvalitetsfilm på kino, og god tilgang til den norske og internasjonale filmarven
3. bidra til at kinoer, festivaler og andre virksomheter som driver filmformidling tar grønne og bærekraftige valg

Takk til Norsk filminstitutt (NFI), Film & Kino, Distributørforeningen, Cinematekene, Festivalnettverket, Norsk filmklubbforbund, Norsk Filmforbund, Virke og KS for verdifulle bidrag til strategien.

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Lubna Hussain'.

1 Innledning og formål med strategien

I denne strategien utreder regjeringen hvordan det offentlige kan legge til rette for et godt og mangfoldig kino- og filmtilbud i hele landet. For å bidra til at filmene i større grad når fram til sitt publikum, er det nødvendig med en aktiv filmformidling. Regjeringen vil med denne strategien sikre en desentralisert kinostruktur og styrke formidlingen av filmkultur.

Formidling av film i Norge foregår på en rekke arenaer og plattformer med ulike utfordringer. De fysiske arenaene kan deles inn i fem hovedgrupper: kinoer, filmfestivaler, cinematek, filmklubber og skole.

Mandatet for strategien er

- å redegjøre for norsk kinostruktur og -økonomi samt utviklingstendenser i markedet nasjonalt og internasjonalt, herunder
 - kinobesøket (i relasjon til markedet for konsum av audiovisuelt innhold)
 - barn og unges bruk av kino som kulturtilbud og møteplass
 - likestilling, mangfold og deltakelse
 - konsolidering av kinomarkedet og forutsetninger for kinodrift i kommunene i dagens kinomarked
 - norske kinoers betydning for norsk filmproduksjon og vice versa
- å gjennomgå målene og grunnlaget for politikk for kino og filmformidling på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå
- å gjennomgå offentlige virkemidler for kino og filmformidling og vurdere det fremtidige behovet for slike virkemidler
- å gjennomgå roller og ansvarsdeling i kino- og formidlingspolitikken og vurdere behovet for presiseringer og endringer

Strategien er utarbeidet med bistand fra Norsk filminstitutt (NFI) samt en referansegruppe som bidro med faglige råd og innspill til tiltak til strategien. Referansegruppen besto av medlemmer fra kinobransje og andre interessenter (Film & Kino, Distributørforeningen, Cinematekene, Norsk Filmklubbforbund, Festivalnettverket, KS, Norsk Filmforbund og Virke).

2 Oppsummering – mål og tiltak

Regjeringen har i Hurdalsplattformen satt mål om å sikre en desentralisert kinostruktur.

Regjeringen har videre som mål å sikre «et bredt, variert og tilgjengelig filmtilbud av høy kvalitet i hele landet».¹ De samlede virkemidlene på film- og formidlingsfeltet skal bidra til å oppnå dette målet.

Regjeringens strategi for kino og filmformidling vurderer virkningene av eksisterende tiltak og hvordan offentlig innsats bør innrettes fremover for å oppnå målene om en desentralisert kinostruktur og publikums tilgang til et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet i hele landet.

Nedenfor oppsummeres strategiens tiltak under overordnede kinopolitiske mål.

MÅL 1: Regjeringen vil bidra til en desentralisert kinostruktur og legge til rette for at det finnes filmkulturelle møteplasser som kino, festivaler, cinematek og filmklubber, med bredde og mangfold i tilbudet, i hele landet.

TILTAK

Regjeringen vil

1. justere NFIs eksisterende tilskudd til kinotiltak slik at de er bedre tilpasset bransjens behov. Ordningen skal fortsatt tilrettelegge for gode møter mellom film og publikum, og bidra til å styrke kinoenes posisjon som kulturformidler lokalt
2. utrede et behovsprøvd tilskudd (statlig delfinansiering) til innkjøp av kinoteknisk utstyr og oppgradering av kinoinventar
3. utrede en mulig endring av helligdagsfredslovens forbud mot kinovisninger på helligdager mellom kl. 06.00 og 13.00
4. gjennomgå regelverket med sikte på å begrense offentlig visning av film utenfor kinoene, som omgår krav om konsesjon og kinoavgift
5. fortsatt prioritere kinoenes behov for kompetansehevende tiltak, felles kampanjer og arbeid for å nå nye målgrupper, samt iverksette tiltak for å øke bransjens innsikt om det norske kinopublikummet
6. fortsatt prioritere viktige filmformidlingsarenaer som festivaler, filmklubber og cinematek
7. videreføre statlig finansiering av Bygdekinoen

¹ Prop. 1S (2023-2024) Kultur- og likestillingsdepartementet

MÅL 2: Regjeringen vil legge til rette for at publikum har god tilgang på norsk og internasjonal kvalitetsfilm på kino, og god tilgang til den norske og internasjonale filmarven.

TILTAK

Regjeringen vil

1. legge til rette for bredere visning av utenlandsk kvalitetsfilm og økt filmklubbsamarbeid for kinoer gjennom justering i NFIs eksisterende ordninger, herunder vurdere billett-tilskudd etter modell fra Sverige
2. ta initiativ til og legge til rette for en dialog med involverte aktører, herunder museumsaktører, for å sikre framtidig formidling av filmarven
3. sørge for at Nasjonalbiblioteket, så langt som mulig innenfor gjeldende rammer, skal prioritere restaurering og digitalisering av norsk kunstnerisk produsert film

MÅL 3: Regjeringen vil bidra til at kinoer, festivaler og andre virksomheter som driver filmformidling tar grønne og bærekraftige valg.

TILTAK

Regjeringen vil

1. at tilskudd til filmformidling skal bidra til å gi insentiver til at kinoer og festivaler tar grønnere, mer bærekraftige valg
2. innføre krav om at klimaregnskap tas inn i årsrapportene til tilskuddsmottakere på filmformidlingsfeltet
3. legge til rette for bruk av teknologi som tilgjengeliggjør film for syns- og hørselshemmede
4. inkludere kino i den toårige prøveordningen som skal sikre at flere barn og unge får oppleve profesjonell kunst og kultur

Grunnlaget for tiltakene er nærmere beskrevet i det følgende.

3 Kinosektoren

Verdikjeden i kinomarkedet består i hovedsak av kinovirksomheter (og deres eiere), distributører, leverandører og publikum. Økonomien består på inntektssiden i hovedsak av salg av filmvisninger (kinobilletter), reklame og kioskvarer. På utgiftssiden består økonomien i hovedsak av utgifter til drift av kinolokaler, filmleie, markedsføring og lønnsutgifter.

3.1 Kinostruktur

I dag er det ordinær kinodrift i halvparten av landets 357 kommuner, og i overkant av 80 prosent av befolkningen har et fast kinotilbud i sin kommune. Den norske desentraliserte kinostrukturen betyr at de fleste kinoene er små. Flertallet har bare én sal og nesten tre av fire kinobygg har én eller to saler. Ombygging og nybygg gjør imidlertid at tallet på énsalskinoer går ned, mens det blir flere kinoer med flere saler. Det var totalt 205 kinobygg i Norge ved utgangen av 2023. Antall kinobygg, -saler og -seter har de siste ti årene ligget relativt stabilt, selv om det har vært en svak nedgang siden 2019.

Fram til 1990-tallet var det i hovedsak kommuner som eide og drev kino i Norge. På 1990-tallet kom de første kinokjedene, som enten var helt privateide eller besto av et samarbeid mellom kommuner og private kjeder. Ved utgangen av 2023 var det 137 kommunale kinoer og 61 private kinoer. I tillegg driftes en del kommunalt eide kinoer av privateide kjeder (blant annet i Kristiansand, Stavanger og Bergen).² Selv om det er to kommunale kinoer for hver private, er markedsandelen til de kommunalt eide kinoene nede i 51,3 pst målt i andel av totalt kinobesøk.³ Dette reflekterer at flertallet av de kommunale kinoene befinner seg på steder med lavt publikumsgrunnlag, mens privateide kinoer har overtatt på de fleste steder med høy befolkningskonsentrasjon.

Blant de ikke-kommunale kinoene inngår også en del små kinoer, drevet av organisasjoner eller på ideell basis. Driften av disse kinoene er avhengig av kommunale tilskuddsmidler.

² Kinoer med kommunalt eierskap over 50 pst. (majoritetsseier) regnes som kommunale kinoer

³ [Arbok-2023-Film-Kino-4.pdf](#). Regner man markedsandel ut fra om kinoene driftes privat eller kommunalt, er markedsandelen for privatdriftede kinoer 62 pst. og kommunalt driftede kinoer 38 pst.

Som figuren over viser, hadde de to kommersielle kinokjedene Nordisk Film Kino (NFK)⁴ og Odeon kino⁵ til sammen 56 pst. av kinobesøket i 2023. Blant kinoene med høyest besøk i 2023 tilhørte ni av ti NFK og Odeon.

KinoNor er en kinokjede bestående av 16 kommunalt eide kinoer. Denne typen kinokjeder kom på starten av 2000-tallet da flere kinoer og kommuner så det som nødvendig å samarbeide om innkjøp av varer og tjenester for å oppnå stordriftsfordeler og motvirke utenlandsk eierskap. En annen lignende allianse er Kinoalliansen, som består av 26 kommunale kinoer.

Kommunale kinoer som ikke er en del av en allianse utgjør 60 pst. av kinoene i Norge, men har en markedsandel på bare 16 pst. Alle norske kinoer er medlemmer i bransje- og medlemsorganisasjonen Film & Kino.

Tidligere var grunnlaget for vekst for de kommersielle aktørene NFK og Odeon overtakelse av kommunalt drevne kinoer, men etter styrkingen av Kinoalliansen og etableringen av KinoNor kommer veksten fra de private i all hovedsak fra nyetableringer med konkurranse i eksisterende kinomarkeder i de store byene, som Oslo og Bergen.

⁴ Nordisk Film Kino (NFK) eies av den danske mediestiftelsen Egmont, som gjennom Nordisk film driver kinovirksomhet i Norge, Sverige og Danmark.

⁵ Odeon kino Norge er en del av den europeiske kinokjeden Odeon Cinema Group med hovedkontor i London. Odeon Cinema Group er heleid av den amerikanske kinokjeden AMC.

I Oslo er det etablert private nisje-kinoer eller art house-kinoer de senere årene, som prioriterer visning av kunstfilm eller den smalere kulturelle filmen. Vega Scene, som også har eget teater, er den desidert største slike aktøren, med rundt 100 000 besøkende per år.

3.2 Kinobesøk og -vaner

Kino er den mest brukte kulturaktiviteten, målt i andel av befolkningen, og lenge var andelen økende. Rundt 60 pst. av befolkningen var på kino minst én gang i 1991, mens andelen var over 75 pst. i 2019.⁶ Under Covid 19-pandemien ble besøket kraftig redusert som følge av at mange kinoer måtte stenge eller ha redusert publikumskapasitet i deler av året samtidig som færre nye filmtitler var tilgjengelig. I 2023 var andelen som gikk på kino i løpet av året likevel oppe i 65 pst. av befolkningen.⁷ Kulturbarometeret for 2023 viser at nesten like mange går på kino nå som før pandemien.

Hovedutfordringen for kinoene er at folk går sjeldnere på kino nå enn før. Antall besøk per innbygger har gått ned, fra i snitt om lag fire besøk per år på 1990-tallet til rundt tre årlige besøk i tiåret før pandemien. I 2023 var vi på kino i snitt 2,1 ganger per år.⁸ De ivrigste kinogjengerne har alltid vært ungdom og unge voksne, men det er også de som har hatt den største nedgangen i besøk. I gruppen 16–24 år har besøket gått ned fra 12 årlige besøk i 1991 til fire årlige besøk i 2019 og 2,9 besøk i 2023. Fra 2021 er det gruppen 9–15-åringene som er oftest på kino, med hhv. 2,4 og 3,3 besøk per år i 2021 og 2023. Kinobesøket til aldersgruppene over 67 år har også hatt en svakt økende besøkstrend de senere årene.

Til tross for fallende besøk blant barn og unge gjennom flere år, er kino fortsatt det mest brukte kulturtilbudet på fysiske arenaer også i denne gruppen. Tall fra Norsk kulturbarometer 2023 viser at over 90 pst. av barn i aldersgruppen 9 til 15 år gikk på kino minst en gang i 2023.⁹ En studie gjennomført av Kantar på vegne av Norsk filminstitutt i 2023 bekrefter at de fleste barn i aldersgruppen 7 til 14 år har erfaring med kino, og går på kino «en gang iblant».¹⁰ Det går fram av studien at kino er en aktivitet som oppleves som verdifull.

Historisk sett har kino fungert både som underholdning og informasjonskanal. Da fjernsynet kom på 1960-tallet ble kinobesøket nesten halvert i løpet av ganske få år. En ny nedgang på 1980-tallet sammenfalt med at hjemmevideo ble vanlig. Etter

⁶ Norsk kulturbarometer (ssb.no), Kulturstatistikk 2019 - SSB

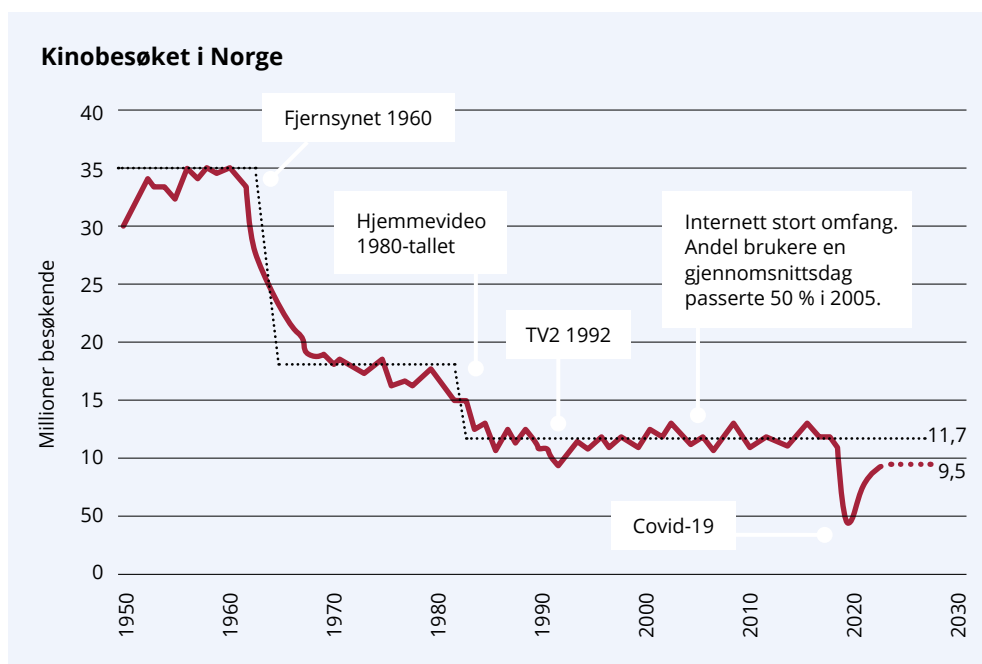
⁷ Norsk Kulturbarometer 2023 <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/norsk-kulturbarometer>

⁸ ibid

⁹ ibid

¹⁰ Norsk filminstitutt; 2023: Rapport. *I strømmen av innhold – 7-14-åringers forhold til filmer, serier og spill*

dette har kinobesøket i Norge vært påfallende stabilt, selv etter at internett og strømming ble introdusert. I «normalårene» før pandemien (2015-2019) lå gjennomsnittlig antall solgte kinobilletter på 12,1 millioner per år.

Covid-19-pandemien, med tidvis stengte kinoer, øvrige smittevernsrestriksjoner og frykt for smitte i befolkningen, påvirket kinobesøket i stor grad i årene 2020–2022. Det er fortsatt usikkert om pandemien har ført til varige endringer i publikumsvaner, da det ennå ikke finnes tilstrekkelig datagrunnlag over tid til å fastslå vedvarende trender. I 2023 var kinobesøket på norske kinoer 9,4 millioner. Dette er 23 pst. lavere enn i normalårene før pandemien (snittet for besøkstall 2015–2019), men en økning på 5 prosentpoeng fra 2022.¹¹ Selv om det altså har vært en forsiktig bedring, er besøket fremdeles lavere enn før pandemien.

Nedgangen i besøkstall gjelder ikke i like stor grad for alle filmer. De store kommersielle filmene har hatt en lavere reduksjon i besøkstall enn de mellomstore filmene. De ti mest sette filmene i 2023 hadde et besøk som var 8 pst. høyere enn besøket til de ti mest sette filmene i snitt i årene før pandemien. Til sammenligning var samme tall for 2022 9 pst. lavere enn før pandemien. Filmene som okkuperer plassene mellom elleve og 25 på kinotoppen i 2023 hadde derimot et 34 pst. lavere besøk enn tilsvarende filmer før pandemien. Reduksjonen i seertallene på de

¹¹ Januar og februar 2022 var preget av smittevernrestriksjoner. Om vi ser bort fra disse månedene, gikk det samlede kinobesøket ned 26 pst. i 2022 sammenlignet med normalårene 2015–2019.

Fra filmen Håndtering av udøde. Foto: Nordisk Film Distribusjon

mindre filmene kan føre til at bredden i filmtilbudet på kinoene svekkes, dersom kinoene prioriterer store, kommersielle filmer for å oppnå gode besøkstall.

Norsk film har opplevd en svakere nedgang i totalt besøk enn internasjonal film. I 2023 er kinobesøket på norske filmer tilbake på samme nivå som snittbesøket i årene før pandemien, mens det totale besøket som nevnt er redusert med 23 pst. De største norske filmene med bred publikumsappell har hatt godt besøk etter pandemien og er derfor viktige for mange kinoer.

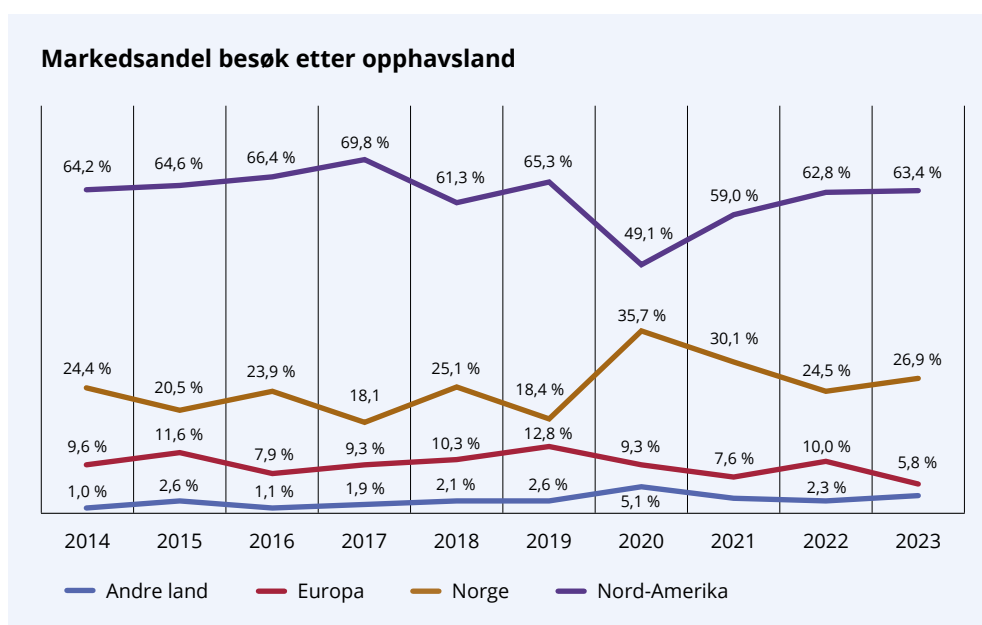
NFIs publikumsundersøkelse viser en vedvarende interesse i befolkningen for film og tv-serier.¹² Nedgangen i kinobesøket betyr altså ikke at nordmenn har lavere appetitt på film og serier, men heller at konsumet skjer på andre plattformer enn kino. Undersøkelsen viser at 64 pst. av den norske befolkningen ser minst fem timer spillefilm, serier og dokumentarer på strømmetjenester per uke og at 60 pst. har sett spillefilm de siste syv dagene. 83 pst. av disse så film på strømmetjenester, og strømming er den største plattformen for alle de målte innholdstypene (film, serier og dokumentar). Unge strømmer mer enn eldre.

Innholdsmangfold

Med et mangfoldig kinotilbud legger man til rette for at flere kan kjenne seg igjen i historiene som blir fortalt på lerretet, noe som også kan bidra til å trekke et mangfoldig publikum. Tall fra Film & Kino gir en indikasjon på bredden i kinotilbudet.

¹² Norsk Filminstitutt; 2024: Rapport. [Ny rapport fra NFIs publikumsundersøkelse / NFI](#)

I 2023 kom det 234 nye filmer i ordinær kinodistribusjon.¹³ Selv om filmene var fra 30 ulike land, er det amerikansk film som dominerer på norske kinoer. I 2023 kom 101 av de nye filmene fra Nord-Amerika, og disse filmene trakk 64 pst av kino-besøket. Europeiske land er også godt representert i antall filmer, men andelen av besøket ligger rundt 6 pst. Ved siden av amerikansk film er det Norge som står for besøksvolumet på kino, med et snitt på ca. 25 pst. av kinobesøket de siste ti årene.

Ser en på *alle* filmer vist i Norge i 2023, inkludert arenaer som festivaler, cinematek og liknende, er mer enn 80 land representert. NFI bidrar til dette mangfoldet blant annet gjennom tilskuddsordningen for utenlandsk kvalitetsfilm og tilskudd til filmfestivaler. Noen av festivalene har også et spesielt fokus på underrepresenterte grupper, og representasjon fra andre verdensdeler. Dette gjelder blant annet Abloom filmfestival, Bollywood filmfestival, Film fra Sør, Arabiske filmdager og Oslo Fusion. Abloom har et spesielt fokus på minoritetsspråklige barn og unge med funksjonsnedsettelse, Film fra Sør har fokus på filmer fra Afrika, Asia og Latin-Amerika, mens Oslo Fusion er dedikert til LGBTQIA2S+ / QTIBIPOC.¹⁴ Også BIFF UNG i Bergen har et tydelig fokus på mangfold og flere av de store filmfestivalene arrangerer egne «latinodager» eller «arabiske filmdager».

¹³ For å operasjonalisere dette begrepet og gjøre det sammenlignbart fra år til år er det definert som filmer vist på minst 10 kinohus.

¹⁴ LGBTQIA2S+ = Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and/or Questioning, Intersex, Asexual, Two-Spirit. QTIBIPOC= Queer, Trans, Inter and Black, Indigenous, People of Colour.

Fra filmen *Biru Unjárga* – Føkkings Nesseby. Foto: Ymer Media

Et mangfoldig kinotilbud inkluderer både samisk film og produksjoner av og om nasjonale minoriteter. Det har vært en økende oppmerksomhet om og interesse for film med samisk innhold de siste årene. ISFI (Internasjonalt Samisk Filminstitut) har stått sentralt i finansiering av samiske filmer så vel som dubbing av barnefilmer til samiske språk.

Brukervaner

Kinoen er et kulturtilbud som brukes av store deler av den norske befolkningen, uavhengig av alder, kjønn og geografisk bosted. Husholdningsinntekt har en betydning for om folk går på kino, men det er usikkert hvor stor denne effekten er. Nye tall i en spørreundersøkelse fra NFI viser kun marginale forskjeller når det gjelder foreldrenes inntekt og barnas kinofrekvens.¹⁵ Dybdeintervjuene som er foretatt som en del av undersøkelsen viser likevel at det er flere av foreldrene som problematiserer verdi for pengene fordi de opplever at de har tilgang til det meste av interessant innhold via strømmeabonnemener. Blant familiene med innvandrerbakgrunn og lav inntekt er det en tendens til at pris ses på som en barriere for å dra på kino. For noen er det uaktuelt å bruke kino uten gavekort eller andre bonusordninger.

Det har også de siste årene igjen skjedd en økning i piratering av film.¹⁶ En vekst i ulovlig tilbud via Internett Protocol Television (IPTV) er hoveddriveren bak denne

¹⁵ Norsk filminstitut; 2023: Rapport. *I strømmen av innhold – 7-14-åringers forhold til filmer, serier og spill*

¹⁶ Mediavision, 2023

Fra filmen Kvitebjørn – østenfor sol og vestenfor måne. Foto: Nordisk Film Distribusjon

veksten. Her betaler sluttbrukeren for tjenesten, og for noen kan tjenesten framstå som legitim. I tillegg til at denne ulovlige praksisen fører til betydelige tap for øvrig audiovisuell sektor, kan bruk av piratering også bidra til en nedgang i kinobesøket.

En annen faktor som kan påvirke kinobesøket, er at andre næringsdrivende, herunder hoteller og barer, under visse forutsetninger kan vise film gratis, mot at publikum betaler for andre tjenester, for eksempel en middagspakke eller drikkevarer. Dette kan foregå uten at aktørene betaler kinoavgift eller har konsesjon, fordi de ikke tar betalt for kinobilletten direkte, men baker inn prisen for visning av filmen i andre varer og tjenester. Kinobransjen melder at denne typen filmvisninger blir stadig mer vanlig og at de kommersielle aktørene som tilbyr slike visninger har et urimelig konkurransefortrinn.

Kinoene kan i utgangspunktet ikke holde åpent søndag formiddag mellom 06.00 og 13.00, noe som også kan påvirke kinobesøket, da mange andre kulturtilbud er tilgjengelige hele søndagen. Helligdagsfredloven § 4 setter forbud mot offentlige tilstelninger eller forestillinger, sportskonkurranser og sportsstevner på helligdager mellom kl. 06.00 og 13.00, med visse unntak. Kinoene må søke dispensasjon fra politimesteren for hver enkelt søndag de ønsker å ha kinoforestillinger før kl. 13.00. Forbudet påfører kinoene og politiet administrative kostnader.

Ifølge Norsk kulturbarometer 2023 oppgir 65 pst. av befolkningen at de ønsker å gå oftere på kino. Hele 39 pst. svarer at tid er en barriere for å gå oftere på kino, mens 30 pst. svarer økonomi (begge deler representerer en relativt kraftig økning siden 2021, da tilsvarende tall var hhv. 21 og 14 pst.). I tillegg oppgis transport (3 pst.), helse (3 pst.), ingen å gå med (10 pst.) og avstand (8 pst.) som årsaker.

En undersøkelse av den delen av befolkningen som går lite på kino bekrefter disse funnene. Den viser at kinobillettpris og hjemmeunderholdning er to av faktorene som gjør at folk velger å ikke gå på kino.¹⁷ Det yngre publikummet (15–44 år) oppgir som vanligste årsak at kinobillettprisen er for høy og at de ikke har råd. Det eldre publikummet trekker i hovedsak også fram pris, i tillegg til at de foretrekker å se film hjemme. 30 pst. i gruppen som går lite på kino sier at det ikke finnes noen faktorer som kan få dem til å gå oftere.

Gjennomsnittspris for en kinobillett var 131 kroner i 2023 mot snaut 120 kroner i 2021. Økningen i snittprisen på kinobilletter var lavere enn økningen i KPI og har ligget omtrent på nivå med prisstigningen de siste 10 årene.¹⁸ Selv om billettprisene objektivt sett ikke har økt mer enn prisutviklingen for øvrig, kan den subjektive opplevelsen av prisutviklingen i dyrtid medføre at folk reduserer forbruket. Det er mange ulike parametere som påvirker prisen for den enkelte forestilling, blant annet alder på besøkende, hvilken sal filmen går i, lengde på filmen og om den er i 2D, 3D eller såkalt 4DX. Kinoenes omsetning faller ikke like mye som besøket, noe som til dels skyldes økningen i billettpriser. Snittprisen for de mest populære kinofilmene (topp 100) i 2023 var 138 kroner, og enkelte filmer (som er spesielt lange eller vises i spesielle formater) har en snittpris på over 160 kroner.

Det at kinobesøket utfordres av nye medieplattformer og tilbud er på ingen måte et særnorsk fenomen. Sammenlignet med andre europeiske land har utviklingen i Norge vært noe mindre negativ både før og etter pandemien. Nedgangen i besøk i kjølvannet av pandemien har vært særlig sterk i enkelte europeiske land, hvor man eksempelvis i Italia har sett en nedgang på over 50 pst. For eurosonen inkludert Storbritannia observerte man i 2022 en nedgang i antall kinobesøk på nesten 35 prosent sammenlignet med normalsituasjonen før pandemien.¹⁹

For å motvirke publikumsnedgangen tester flere kinoer ut nye former for formidling, eksempelvis strømming av konserter eller andre arrangementer. Kinoene har de senere årene også jobbet med å utvikle kinoopplevelsen. Blant annet inkluderer kinotilbudet nå flere steder såkalte premiumsaler med høyere setekomfort, noe som igjen har bidratt til økning av gjennomsnittlig billettpris.

Kinoøkonomien og dermed forutsetningene for lønnsom drift kan være svekket som følge av utviklingen i kinobesøket. For å bidra til en desentralisert kinostruktur og at hele befolkningen får tilgang på film, kan det være behov for at det offentlige bidrar med tiltak.

¹⁷ Nordisk Film Distribution Consumer Insight 2023, Nordisk film distribusjon og YouGov, 2022

¹⁸ [Konsumprisindeksen – SSB sammenholdt med Film & Kino Årbok for 2023](#)

¹⁹ Statistikk hentet fra det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet (EAO): [Long road to recovery](#)

TILTAK

Regjeringen vil justere NFIs eksisterende tilskudd til kinotiltak slik at de er bedre tilpasset bransjens behov. Ordningen skal fortsatt tilrettelegge for gode møter mellom film og publikum, og bidra til å styrke kinoenes posisjon som kulturformidler lokalt.

TILTAK

Regjeringen vil utrede en mulig endring av helligdagsfredslovens forbud mot kinovisninger på helligdager mellom kl. 06.00 og 13.00.

TILTAK

Regjeringen vil gjennomgå regelverket med sikte på å begrense offentlig visning av film utenfor kinoene, som omgår krav om konsesjon og kinoavgift.

3.3 Digitalisering av kinoene

Som et av verdens første land, digitaliserte Norge alle kinoene i landet i løpet av 2011. De overordnede politiske målene for digitaliseringen var blant annet å sikre den desentraliserte kinostrukturen i landet, herunder å sikre bedre økonomiske vilkår og ferskere og mer variert innhold på de små kinoene. En av de tydeligste virkningene av digitaliseringen var reduksjonen i tid fra nasjonal til lokal premiere, noe som førte til økte besøkstall på de mindre kinoene.

Best mulig opplevelse av lyd, bilde og filmeffekter oppgis som en viktig grunn til å gå på kino for 36 pst. av publikum.²⁰ Dette er den nest viktigste grunnen, kun slått av «hyggelig å gå på kino med venner eller kjæreste» med 47 pst. For å holde på publikum er det derfor mye som tyder på at det kinotekniske utstyret må være av god kvalitet. Dette bidrar til at kinoene kan fortsette å være attraktive kulturarenaer som publikum ønsker å besøke. God kvalitet på det tekniske utstyret er også avgjørende for at kinoene skal kunne få tilgang til de største og mest kommersielle filmene, som er med på å finansiere kinodriften.

²⁰ Norsk Filminstitutt; 2023: Rapport. *NFIs publikumsundersøkelse 2021-2022*

Det er nå behov for oppgradering av første generasjons digitale fremvisningsutstyr som følge av at garantier er i ferd med å løpe ut og en fare for at det ikke finnes reservedeler til dagens utstyr. Selv om mange kinoer allerede har oppgradert sitt fremvisningsutstyr, rapporterer Film & Kino om at enkelte, særlig mindre og mellomstore kinoer, har utfordringer med å finansiere investeringene som er nødvendige for å oppgradere kinoutstyret. Per i dag finnes det ikke ordninger som gjør det mulig for kinoer å søke staten om bidrag til teknisk utstyr, slik det blant annet gjør i Sverige (SFI) og i Finland.

TILTAK

Regjeringen vil utrede et behovsprøvd tilskudd (statlig del-finansiering) til innkjøp av kinoteknisk utstyr og oppgradering av kinoinventar.

3.4 Offentlige virkemidler

Helt siden de første filmforestillingerne i Norge har offentlige filmfremvisninger krevd tillatelse fra myndighetene. Fram til 1914 måtte kinoaktører ha tillatelse fra politiet. Fra 1914 har det vært kommunestyret, eller den kommunestyret har bemyndiget, som har gitt konsesjoner. Kommunene kan fastsette vilkår for konsesjonen.²¹ Norsk kinopolitikk legger altså til grunn at kino i første rekke er et kommunalt ansvar. I et historisk perspektiv har denne reguleringen gitt et godt og velfungerende kinosystem i Norge, der et mangfold av filmer spres til publikum i hele landet.

Konsolideringen av kinomarkedet og endringer i markedet bidro til at det i 2015 ble lagt fram forslag om endringer i de offentlige virkemidlene for kino og filmformidling. Fram til 2015 ble provenyet fra omsetningsavgiften på kino og videogram inntektsført Norsk kino- og filmfond, som ble forvaltet av Film & Kino. Norsk kino- og filmfond finansierte en rekke kino- og formidlingstiltak. I 2015 besluttet Stortinget i forbindelse med behandlingen av filmmeldingen at inntektene fra avgiften skulle inntektsføres statskassa samtidig som midler til filmformidlingstiltak skulle bevilges over statsbudsjettet til Filmfondet, som forvaltes av NFI. Stortinget sluttet seg videre til forslaget om at NFI skulle ha et overordnet nasjonalt ansvar for å iverksette den statlige politikken på formidlingsområdet. Verken Filmmeldingen eller Stortingets behandling, slik den kommer til uttrykk i filmforliket, har avgrenset skarpt mellom tiltak rettet mot kinoene og tiltak som skal fremme filmformidling.

²¹ Lov om film og videogram § 2

Foto: Film & Kino

Drift av kino er primært et kommunalt og privat ansvar. Staten har imidlertid etablert virkemidler som, foruten delfinansiering av driften av Bygdekinoen, omfatter tilskuddsordninger regulert i forskrift om tilskudd til filmformidling.

3.4.1 Bygdekinoen

Bygdekinoen ble opprettet i 1950 og er et ambulerende kinotilbud på steder som ikke har fast kino. Bygdekinoen har eget mobilt utstyr og viser film i alle typer lokaler. Visningene bidrar dermed til å styrke kinodekningen i befolkningen og en desentralisert kinostruktur.

Bygdekinoens visninger bidrar til å øke andelen kommuner med et kinotilbud til 81 prosent, og andelen av befolkningen som har tilgang til enten et fast eller ambulerende kinotilbud til 91 prosent.

Organisatorisk består Bygdekinoen i dag av et sentralt, koordinerende ledd i administrasjonen til bransjeorganisasjonen Film & Kino og et praktisk, tilretteleggende ledd i form av tolv kinomaskinister som disponerer biler med mobilt kinoutstyr. Kinomaskinistene er spredt over hele landet, og hver enkelt maskinist har ansvar for 15–30 spillesteder. Antall årlige forestillinger per spillested varierer mellom 10 og 85, der det mest vanlige er 20–40 visninger per år.

Inntektene til Bygdekinoen består av billettinntekter, reklameinntekter og gebyr fra det enkelte visningssted (rundt 60 pst.) og tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet (rundt 40 pst.). På utgiftssiden er lønns- og personalkostnader (50 pst.) og film- og lokalleie (ca. 25 pst.) de desidert største utgiftspostene.

I 2023 viste Bygdekinoen film på 196 spillesteder fordelt på om lag 150 kommuner. Det totale besøket på 96 297 var en markant oppgang fra pandemiårene og 2022, men likevel Bygdekinoens dårligste totale besøk noensinne foruten pandemiårene 2020–2022. Reduksjonen i besøket tilsvarer trenden for kinobesøket for øvrig.

Regjeringen mener at Bygdekinoen er viktig for å sikre en desentralisert kinostruktur. Derfor har regjeringen i flere omganger styrket Bygdekinoen, blant annet gjennom midler til teknisk oppgradering av utstyr i 2022 og et øremerket tilskudd i 2024 for å reetablere en bygdekinoring i Finnmark, noe som øker befolkningsdekning og geografisk dekning ytterligere.

TILTAK

Regjeringen vil videreføre statlig finansiering av Bygdekinoen.

3.4.2 Norsk filminstituttets virkemidler for kino

Norsk filminstitutt er statens forvaltningsorgan på filmområdet og fordeler tilskudd til utvikling, produksjon, lansering og formidling av film, serier og dataspill i Norge.

Tilskudd til formidlingstiltak er hjemlet i forskrift om tilskudd til filmformidling. Den har som overordnet formål å bidra til at publikum i Norge får tilgang til et bredt og variert tilbud av norske og utenlandske filmer og norske dataspill med høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. Tilskudd skal også bidra til formidling av filmhistorie og kunnskap om norsk og utenlandsk film og dataspill, gi økt film-, dataspill- og mediekompetanse og bidra til et profesjonelt miljø for formidling av audiovisuelle verk i Norge.²²

Det kan gis tilskudd til distribusjon, arrangementer og visning, cinematek- og filmklubbvirksomhet, kompetansehevende tiltak og profilering.

Forskriften åpner ikke for at kinoer kan søke tilskudd til tekniske prosjekter eller andre prosjekter som avlaster for driften. Ordningene i denne forskriften er heller ikke åpen for å stimulere kinoene til en mer variert programkultur, utover enkelttiltak som festivaler og visningskonsepter. Støtteordningene som «skal bidra til kvalitet og bredde i filmtilbudet i Norge» henvender seg til distributører av film til Norge, festivaler, eller enkeltstående arrangementer.

²² Forskrift om tilskudd til produksjon og formidling av audiovisuelle verk, 2016, §1 og §5

Tilskudd til distribusjon

Som følge av begrenset inntjeningspotensial for mindre, mer kunstneriske filmer er det behov for ordninger som stimulerer til bredde og mangfold i filmtilbudet i Norge. Tilskudd til distribusjon gis til både innkjøp og markedskostnader av utenlandsk film av høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. I tillegg kan tilskuddet benyttes til å oversette utenlandsk barnefilm til norsk og samisk ved teksting eller dubbing.

Gjennom denne ordningen bidrar staten årlig til at cirka 40 nye utenlandske kvalitetsfilmer gjøres tilgjengelig for norske kinoer og publikum over hele landet. Disse filmene utgjør rundt 20 pst. av filmtilbudet i ordinær kinodistribusjon. Filmene i ordningen ble i 2023 sett av totalt 273 000 på kino. Dette utgjorde om lag 3 pst. av det totale kinobesøket.

I innspill fra bransjeaktørene understreker både kinoenes og distributørenes representanter viktigheten av å ha et filmtilbud bestående av både brede kommersielle filmer og smale kunstneriske filmer, norske som utenlandske.²³

Bare et fåtall av filmene som får tilskudd gjennom denne ordningen blir satt opp på de minste kinoene.²⁴ Ordningen bidrar i nåværende form dermed ikke i stor nok grad til et bredt og variert filmtilbud over hele landet.

TILTAK

Regjeringen vil legge til rette for bredere visning av utenlandsk kvalitetsfilm og økt filmklubbsamarbeid for kinoer gjennom justering i NFIs eksisterende ordninger, herunder vurdere billetttilskudd etter modell fra Sverige.

Lokale kinotiltak

Tilskudd til lokale kinotiltak skal tilrettelegge for gode møter mellom film og publikum og styrke kinoens posisjon som kulturformidler lokalt. Tilskuddet skal gå til aktiviteter som gir økt bredde og kvalitet i filmtilbudet på den lokale kinoen, og markedsføringen av disse.

Aktiviteter kinoer kan få støtte til gjennom denne tilskuddsordningen inkluderer seminarer, foredrag eller debatter med fokus på film (tiltaket må omfatte visning av film), tematiske programkonsepter, filmfestivaler i regi av kinoen og større visningsarrangementer som eksempelvis utekino.

²³ NFI gir også tilskudd til lansering av norske filmer og serier, se kapittel 4.

²⁴ Kinoer med årlige besøkstall under 35 000.

Foto: Film & Kino

Relativt få av landets kinoer benytter seg av ordningen. Andelen unike kinoer som har søkt har variert noe fra år til år, men har aldri vært høyere enn ca. 25 pst. På det laveste har den vært nede i ca. 5 pst. Det er samtidig en tendens til at de samme kinoene søker fra år til år. For kinoene som mottar tilskudd, bidrar det til økt bredde og kvalitet i filmtilbudet lokalt og til å profilere kinoen som kulturinstitusjon i nærmiljøet. Ordningen bidrar dog i liten grad til en desentralisert kinostruktur i og med at det er relativt få kinoer som søker. Ifølge Film & Kino er det NFI sine frister og krav til søknad og rapportering som er hovedgrunn til at få kinoer benytter seg av muligheten til å søke om tilskudd fra ordningen.

Tilskudd til medvirkningstiltak

Tilskudd til medvirkningstiltak for barn og unge ble etablert i 2021 som følge av Meld. St. 18 (2020–2021) *Opplive, skape, dele – kunst og kultur for, med og av barn og unge*, hvor medvirkning var en helt sentral del. Ordningen skal bidra til at barn og unge får medvirke i utformingen og/eller gjennomføringen av formidlingsopplegg på etablerte arenaer for film og spill. Medvirkningen kan skje i planleggingsfasen, ved programmering eller gjennomføring, eller i produksjonen av film og spill rettet mot målgruppen.

Ordningen retter seg mot organisasjoner som har dokumentert erfaring med publikumsrettet virksomhet. Søkere i ordningen har vært både filmfestivaler, regionale filmsentre, cinematek og produksjonsselskaper.

Resultatene av de to første søknadsrundene tyder på at ordningen stimulerer til medvirkning og involvering av barn og unge i ulike faser av et arrangement eller produksjon.

Tilskudd til kompetansehevende tiltak

Tilskudd til kompetansehevende tiltak skal bidra til et profesjonelt miljø for filmformidling i Norge. Tilskuddet skal også bidra til at barn og unge blir reflekterte og kritiske brukere av audiovisuelle uttrykk. Det kan gis tilskudd til seminarer, bransjetiltak, filmpedagogiske tiltak (herunder utviklingstiltak i Den kulturelle skolesekken) og til film- og kinoteknisk rådgivning.

Tilskuddet til film- og kinoteknisk rådgivning henvender seg til aktører med spesialkompetanse innen kinodrift. Det er primært Film & Kino som har søkt ordningen. Midlene dekker utgifter knyttet til for eksempel kurs, lønn og reise, og bidrar til at Film & Kino kan ha en ansatt rådgiver som hjelper organisasjonens medlemmer i kinotekniske spørsmål, noe som bidrar til å kunne opprettholde en høy standard på små og mellomstore kinoer over hele landet.

Tilskudd til profilering

Tilskudd til profilering skal bidra til å styrke norsk films og den utenlandske kvalitetsfilmens posisjon hos publikum, og ordningen retter seg mot bransjeaktører som jobber med å styrke kinokulturen i Norge.

Det kan gis tilskudd til nasjonale kampanjer, tidsskrifter og andre enkeltstående utgivelser som skaper offentlig oppmerksomhet om film av høy kulturell verdi eller kunstnerisk kvalitet. Det kan også gis tilskudd til ett større, nasjonalt arrangement som deler ut filmpriser etter spesifikke kriterier.

Det er i all hovedsak to innarbeidede profileringstiltak som har mottatt tilskudd i ordningen: Den store skolekinouken og Den store kinodagen. Disse to tiltakene bidrar til å løfte kinobesøket de spesifikke dagene. Den store skolekinodagen engasjerte i fjor 70 kinoer, og cirka 30 000 elever var på kino den dagen. Fra 2024 er dette arrangementet utvidet til en skolekinouke for å gi et bedre tilbud og tilgjengelighet for skolene. Formålet med arrangementet er å trekke barn og unge til kinoene. Rundt 35 000 elever deltar på dette arrangementet, der skolene betaler en ekstra lav pris per elev. Muligheten for å delta på skolekino begrenses av avstanden til kinoen og om skolen/kommunen har råd til å betale for transport til og fra kinoen.

På den store kinodagen ble det solgt nærmere 167 000 billetter til halv pris, sammenlignet med en gjennomsnittslørdag i fjerde kvartal hvor det ble solgt 35 000 billetter. Besøket på dette arrangementet utgjør ca. 20 pst. av besøket den aktuelle måneden. Den store kinodagen er et samarbeid mellom Film & Kino, kinoene i Norge og norske filmdistributører.

I forbindelse med en ekstra utlysning for å få folk tilbake på kino etter pandemien, henvendte NFI seg til alle relevante aktører i bransjen for å oppfordre dem til å søke på tilskudd til profilering. Det resulterte i flere sterke tiltak, hvor bransjeaktørene samarbeidet både om søknad og gjennomføring, deriblant kampanjen «Først på kino, størst på kino», et samarbeid mellom Distributørforeningen og Film & Kino.

Fra filmen *Drømmer*. Foto: Arthaus

Tilskudd til produksjon

Kinoer og filmdistributører spiller tradisjonelt en avgjørende rolle i finansieringen av filmproduksjoner. Kinoen er også viktig som primærvindu for visning av spillefilm. NFI tildelte i 2023 415 mill. kroner til utvikling og produksjon av norsk spillefilm. I tillegg kommer tilskudd gjennom regionale filmsentre og -fond.

Som nevnt i kapittel 3.2 om kinobesøk, har de største norske filmene med bred publikumsappell gode besøkstall på kino, også etter pandemien, og er derfor viktige for mange kinoer.²⁵

For de minste kinoene²⁶ er norsk films andel av kinobesøket ca. 8 pst. høyere enn landsgjennomsnittet. Dette er ganske stabilt over de siste 8 årene med unntak av det spesielle året 2020 da det kom lite utenlandsk film. Det året stod norsk film for 51 pst. av besøket på de minste kinoene, 15 pst. høyere enn landet for øvrig. Dette understreker betydningen av norsk film på mindre steder.

Norsk film er ikke bare viktig for kinoene, og da særlig de mindre kinoene. Kinoen er også viktig for den produserende delen av filmnæringen, da næringen henter en betydelig andel av sin inntekt fra kinodistribusjon.

²⁵ Den mest besøkte norske filmen i 2021 (*Tre Nøtter til Askepott*) oppnådde bedre besøk enn den mest besøkte i 2014, 2018, 2019, 2020 og 2022. Den mest besøkte norske filmen i 2022 (*Krigsseileren*) oppnådde bedre besøk enn den mest besøkte i 2014, 2019 og 2020.

²⁶ Kinoer med 0 – 35000 besøk per år.

Fra filmen Nr. 24. Foto: Lukas Salna, SF Studios

3.4.3 Innsikt og kompetanse

Oppdatert innsikt og høy kompetanse er viktig for at sektoren skal utvikle seg og etablere beste praksis. Dette er særlig viktig i en tid med utfordringer knyttet til sviktende publikumsbesøk og økte kostnader.

Kinomarkedet i Norge er relativt lite og preget av noen store og mange små enkelt-aktører. Bransjen har vilje til å dele data løpende, men utfordringen ligger i å finansiere gode verktøy for å kunne benytte dataene til innsikt og kommunikasjon med publikum.

Kinobransjens rapportserver samler systematisk besøkstall fra alle landets kinoer.²⁷ Tjenesten gir verdifull informasjon om besøksmønstre på kino med pålitelige data fra og med 2003. Andre kilder som gir innsikt i det norske kinomarkedet inkluderer sporadiske studier gjennomført av Film & Kino og Norsk filminstitutt (NFI), i tillegg til regelmessige undersøkelser som Nordisk Film Distribusjons konsumentundersøkelse, som utføres i samarbeid med YouGov, og NFIs publikumsundersøkelse, som utføres i samarbeid med Kantar. Kantar gjennomfører også den årlige undersøkelsen «Forbruker og Media» og Norsk Publikumsutvikling har sin NPU Monitor med innsikt om den norske befolkningens kunst- og kulturvaner.

Det å kombinere ulike innsiktskilder for å gjøre bredere analyser av kinopublikums preferanser og vaner kan være med på å redusere det store gapet i innsikt som nå

²⁷ Rapportserveren eies av Film & Kino og Norske filmdistributørers forening. Løsningen driftes av Filmweb

finnes mellom kinoene og teknologi- og strømmepattformene. Teknologien og bruk av stordata bidrar også til å kunne gi sanntidsdata, noe som er verdifullt i et marked i rask endring.

Kompetanseutvikling i kinobransjen skjer i hovedsak i regi av Film & Kino, enten alene eller i samarbeid med andre. Film & Kino arrangerer en rekke kompetansehevende tiltak, blant annet grunnkurs for nye i kinobransjen, regionale kino-seminarer, og den årlige kinokonferansen for kinoansatte. NFI bidrar med tilskudd til de fleste av disse aktivitetene. Film & Kino mottar dessuten tilskudd til film- og kinoteknisk rådgivning, og har en egen ansatt som bidrar til teknisk hjelp og rådgivning for kinoene. Både de større private aktørene og de små kinoene benytter seg av denne tjenesten.

I samarbeid med Distributørforeningen arrangerer Film & Kino også filmtreff med faglig påfyll og kunnskapsutveksling mellom distributører og kinosjefer fem-seks ganger årlig.

Kombinasjonen av disse tiltakene bidrar til kompetansebygging blant ansatte i kino-sektoren. Kompetanseutvikling rundt innhenting og bruk av innsikt foregår i relativt liten grad i dag.

TILTAK

Regjeringen vil fortsatt prioritere kinoenes behov for kompetansehevende tiltak, felles kampanjer og arbeid for å nå nye målgrupper, samt iverksette tiltak for å øke bransjens innsikt om det norske kinopublikummet.

CENT FILM
DAYS

Foto: Jamie Michael Bivard

4 Arenaer for filmformidling

I tillegg til kinoer er filmklubber, festivaler og cinematek viktige arenaer for visning av film, og bidrar til å opprettholde interessen for film som kulturelt uttrykk.

Filmklubber, cinematek, festivaler og skolekino har en viktig funksjon i å tilgjengeliggjøre kinoopplevelsen for bredere grupper av befolkningen. De har også en viktig funksjon i å formidle et bredere utvalg av filmer for kinovisning enn filmene som får ordinær kinodistribusjon.

Norske filmfestivaler, Norsk filmklubbforbund, og cinematekene melder at dyrtid med en svak kronekurs, i kombinasjon med økte kostnader og sviktende inntekter gjør deres økonomiske situasjon mer krevende. De melder også om at sponsor-midler og tilskudd fra andre enn offentlige instanser har blitt vanskeligere å innhente.

4.1 Filmfestivaler

Filmfestivalene i Norge supplerer kinotilbudet ved å formidle en større bredde av sjangre og formater til publikum. I 2023 viste festivalene 2 299 filmer, og disse var i all hovedsak titler som ikke hadde ordinær kinodistribusjon i Norge.

Filmfestivalene bidrar blant annet til at filmsjangre og formater utfordres og utvikles, at en større andel av befolkningen får tilgang til kvalitetsfilm og at viktige problemstillinger og samfunnsspørsmål settes på dagsorden. Flere av filmfestivalene tiltrekker seg publikum utenbys og utenlands fra, og festivalene genererer på denne måten økonomiske verdier der de avholdes.

Det finnes rundt 30 store og små filmfestivaler i Norge i dag. Disse er sammensatte i karakter, og har ulik organisering, struktur og innhold. Noen er eid av kinoer, mens andre er selvstendige stiftelser organisert som foreninger eller ideelle aksjeselskaper. Administrativt varierer de fra små, ideelle organisasjoner, som i stor grad er drevet på frivillighet, til store profesjonelle aktører med flere ansatte og helårsdrift. Omfanget går fra helgefestivaler med et titalls filmer til festivaler med over en ukes varighet og over 200 titler på programmet. I 2023 fikk 23 filmfestivaler tilskudd til drift fra NFI.

Felles for de fleste filmfestivalene er at de binder sammen ulike fagfelt i sin region og sitt lokalmiljø gjennom samarbeid og partnerskap. Ofte er både kinoer, cinematek og filmklubber involvert i programmering, tilrettelegging og seminarer i samarbeid med festivalene. De regionale filmsentrene benytter ofte filmfestivalene som arenaer for kurs, pitche-konkurranser og andre kompetansehevende tiltak for bransjen i regionen. I tillegg knytter festivalene bånd med bransjeaktører, kompe-

tansmiljøer og kulturaktører på tvers av sine fagfelt og bidrar således til tverrkulturelt samarbeid lokalt.

De største festivalene engasjerer et bredt publikum fra ulike samfunnslag gjennom barnehage- og skolevisninger, frivillighet, studentsatsinger, samarbeid med nærings- og organisasjonsliv og offentlige aktører.

Den norske filmfestivalen i Haugesund, Kortfilmfestivalen i Grimstad og Animasjonsfilmfestivalen i Fredrikstad er eksempler på festivaler som primært ønsker å tiltrekke seg bransjeaktører. Den norske filmfestivalen arrangerer det internasjonale markedet New Nordic Films og Nordic Co-Production Market og eier og drifter i tillegg den nasjonale filmprisen Amanda. Kortfilmfestivalen retter seg både mot yngre uetablerte filmskapere, etablerte kortfilmregissører og miljøer som jobber med talentutvikling, og har et uttalt mål om «å bygge bro og overføre kompetanse mellom generasjonene som et ledd i å utvikle norsk film».

Flere av filmfestivalene har en rekke ulike programmer og bidrar til filmformidling gjennom hele året.

Besøket på norske filmfestivaler hadde en positiv utvikling fram til covid-19-pandemien, da besøket naturlig nok falt kraftig. Besøket har tatt seg opp igjen, og endte i 2023 på 321 500 besøk. De store publikumsfestivalene Bergen internasjonale filmfestival og Tromsø internasjonale filmfestival hadde et totalbesøk på henholdsvis 55 800 og 62 600 i 2023.²⁸

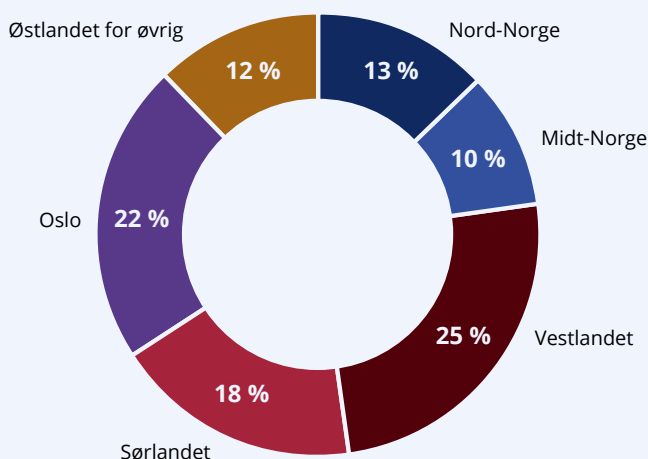
Festivalene arrangerer selv en rekke aktiviteter som bidrar til å utvikle andre aktører i filmfeltet. Blant annet har Bergen internasjonale filmfestival i en femårsperiode arrangert Konvent for filmformidling i tilknytning til egen festival, der tema knyttet til filmformidling blir behandlet. Festivalene melder samtidig om behov for tilgang til mer kompetanseutvikling for egen del, og innsikt om målgrupper på egne områder.

Tilskudd til filmfestivaler

Siden 2017 har i overkant av 20 filmfestivaler mottatt tilskudd til drift hvert år. I 2023 mottok 22 filmfestivaler tilskudd. Det er god spredning i både størrelse, format, målgrupper og tematikk.

Tilskudd til filmfestivaler er et viktig virkemiddel for å sikre bredde og kvalitet i filmtilbudet, og stimulere filmkulturen i Norge. Tilskuddene fordeler seg på alle regioner, fra Kristiansand i sør til Honningsvåg i nord, og fra Elverum i øst og Haugesund i vest. I 2023 fordelte tilskuddene seg slik:

²⁸ Besøkstillene er utelukkende fra de festivalene som mottar driftstilskudd fra Norsk filminstitutt.

Tilskudd til filmfestivaler fordelt på landsdel

I tillegg til å være et samlingspunkt for publikum i møte med film og filmskapere, er filmfestivaler viktige arenaer for bransjen regionalt og nasjonalt. Det har derfor vært tilrettelagt for at festivalene som får tilskudd til drift også kan søke om tilskudd til prosjekter under andre områder av forskriften. Den norske filmfestivalen i Haugesund har blant annet fått midler til gjennomføringen av Amandaprisutdelingen, da det ifølge forskriften kan «gis tilskudd til ett større, nasjonalt arrangement som deler ut filmpriser etter spesifikke kriterier».

I samme søknad om tilskudd til drift kan filmfestivalene også søke om tilskudd til bransjetiltak, spesifikke tiltak som seminar og andre møteplasser for bransjeaktører. I denne ordningen mottar NFI mellom 15–20 søknader årlig. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til økt profesjonalisering, internasjonalisering og/eller kompetanseheving i den norske utøvende audiovisuelle bransjen, eller å styrke kompetansen til kinoer, distributører, festivaler, pedagoger og andre yrkesgrupper som formidler film.

Dette er tilskudd som anses å oppnå formålet med ordningen, men kravet til spesifisering for disse ordningene der tilskuddsbeløpene er relativt lave, står ikke i forhold til resten av den friheten festivalene har gjennom driftstilskuddet, som til sammenlikning er relativt høye.

Filmfestivalene har spilt inn at for mange enkelttilskudd til prosjekter er uheldig, og at prosjekttilskuddenes lange saksbehandlingstid skaper uforutsigbarhet, usikkerhet og gir for stor risiko for festivalene.

4.2 Cinematek

Formålet med cinematekene er å styrke filmkulturen i Norge ved å stimulere interessen for filmkunst og filmhistorie gjennom filmvisninger, filmhistoriske foredrag, stumfilmkonserter og aktiviteter for barn og unge.

Cinematekene viser sentrale verk fra filmhistorien, men også nyere kvalitetsfilmer. Filmene presenteres på en måte som er tro mot originale formater og visningsformer. Gjennom aktiv formidling med fokus på kvalitet, kontekst og pedagogiske målsetninger, jobber cinematekene for å gjøre filmhistorie og filmkunst relevant for forskjellige målgrupper.

Cinematekene er tilbydere av filmkultur til barn og unge, og tilbudet til barn og unge utvikles i stadig større grad gjennom medvirkning, der publikumsmålgruppen selv er deltakende i kuratering av program, gjennomføring av arrangement og liknende.

Cinematekene tilbyr også norske filmprodusenter og filmskapere i sin region arenaer for visning av filmer som ikke nødvendigvis finner sin plass i det ordinære kinomarkedet. Dette gjelder særlig kunstfilm og annen alternativ film slik som kortfilm, dokumentar og regionale produksjoner. De regionale Cinematekene fyller en viktig rolle som samarbeidspartnere for lokale filmfestivaler og andre kulturaktører, og for ulike fagmiljøer som ønsker å benytte film i sin formidling, slik som psykologiske foreninger, Røde Kors og liknende.

Det er syv cinemateker i Norge i dag, og disse drives gjennom en kombinasjon av statlige, regionale og kommunale tilskudd.

Cinemateket i Oslo driftes av Norsk filminstitutt, og har status som det nasjonale cinemateket i Norge. Det har et større og mer variert tilbud av film og arrangementer enn de andre cinematekene. Cinemateket i Oslo samarbeider med et stort antall eksterne organisasjoner, utdanningsinstitusjoner, ambassader og foreninger, og har et variert tilbud, hvor mangfold i tilbud og brukergrupper er et av målene. En stor del av repertoaret består av historiske visninger i analoge filmformater som omfatter både 16mm, 35mm og 70mm, i tillegg til historiske videoformater.

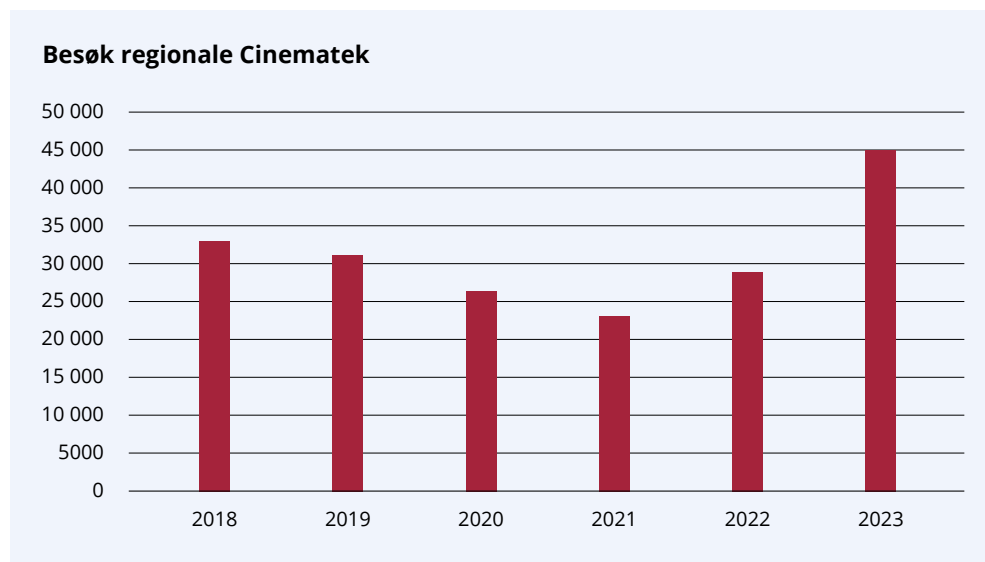
Cinematekene i Bergen, Kristiansand, Tromsø og Trondheim har helårsdrift og disponerer egne kinosaler. De har alle egne avtaler med Nasjonalbiblioteket om tilgang til samlingen av norske og utenlandske filmer på de analoge formatene i filmarkivet, og kuraterer i hovedsak egne program som presenteres i deres respektive regioner. Cinematekene i Stavanger og Lillehammer har sine visninger på den lokale kinoen og viser kun film digitalt, ikke analogt.

NFI tilrettelegger for et faglig og praktisk samarbeid mellom de norske cinematekene, med felles visninger og aktiviteter, og utvikling av nye konsepter for filmformidling. NFI har i tillegg et særlig ansvar for de tekniske sidene ved nasjonal

cinematekdrift, herunder tekniske spesifikasjoner for visningsstedene i Norge, videreføring av kunnskap og kompetanse, samt veiledning i arkivetikk og arkivfaglige spørsmål. Dette gjøres i samsvar med FIAF²⁹ sine retningslinjer og anbefalinger for filmarkiv og cinematek. Dette stiller særskilte og spesifikke krav til standard for utforming av kinosaler og maskinrom, og til den tekniske og historiske kompetansen til de ansatte.

I 2023 viste de regionale cinematekene 844 filmtitler. Dette var fordelt på 114 nye filmer i ordinær distribusjon, 182 nyere titler fra uavhengige distributører, 251 filmklassikere fra arkivet ved Nasjonalbiblioteket og 297 filmklassikere fra andre kilder.³⁰ I tillegg viste de 221 kortfilmer. En del av titlene ble vist på flere av cinematekene. Til sammen var det 1 882 visninger/arrangementer på de regionale cinematekene utenfor Oslo.

Cinemateket i Oslo hadde i årene 2016–2019 et årlig besøk på 80–85 000. I 2020 og 2021 var besøket halvert på grunn av pandemien, og i 2022 holdt Cinemateket i Oslo stengt på grunn av oppussing og arrangerte i stedet visninger på andre arenaer. Etter gjenåpning i april 2023 har besøket vært på nivå med de beste årene før pandemien.

Totalt besøk på cinematekene i Norge var i 2023 på rundt 110 000.

De regionale cinematekene i Tromsø, Trondheim, Bergen, Kristiansand, Stavanger og Lillehammer har hatt relativt stabilt besøk, pandemien tatt i betraktning. I 2023 var det samlede besøkstallet for de regionale cinematekene på 45 000.

²⁹ International Federation of Film Archives

³⁰ Tall fra Cinematekenes årlige rapportering av nøkkeltall

Fra filmen Sex. Foto: Motlys

Som et fast visningssted med egne visningsfasiliteter er de regionale cinematekene viktige regionale knutepunkt, arenaer og møteplass for filmformidling. Det er potensial for bedre utnyttelse av disse både i et mangfoldsperspektiv, med tanke på bredde i rekrutteringsgrunnet, og som arena for skolevisninger og aktiviteter for barn og unge. Cinematekene er ofte gode på å samarbeide i sin region, men har behov for tilgang til mer kompetanseutvikling og innsikt om målgrupper.

Tilskuddene til cinematek og filmklubbvirksomhet skal bidra til formidling av filmhistorie og kunnskap om norsk og utenlandsk film, og til å styrke cinematek- og filmklubbvirksomheten i Norge.

Tilskuddene gis til drift av de regionale cinematekene og Norsk filmklubbforbund.

Tilskudd til cinematek

For å kunne få tilskudd til drift av cinematek må cinemateket drives på permanent, profesjonell basis. I dette legger NFI at også vertskapskommunene og fylkeskommunene er inne med midler som sikrer langsiktig drift av de regionale cinematekene. Cinemateket må ha et fast og forutsigbart tilbud til publikum, være en synlig institusjon lokalt og regionalt, som er tilgjengelig for samarbeid med lokale, regionale og nasjonale institusjoner, organisasjoner og foreninger. Videre innebærer det at cinemateket i hovedsak ikke baserer seg på frivillighet, men har faste, navngitte personer i nøkkelposisjoner som er faglig og administrativt ansvarlig for driften.

Søknader vurderes ut fra betydning for bevaring av filmkulturarv, publikumsrettede tiltak og andre initiativer som fremmer kunnskapen om filmhistorie, og det er kun etablerte cinematek som kan søke ordningen. Per i dag finnes det syv cinematek

i Norge, hvorav seks mottar tilskudd i ordningen. Cinemateket i Oslo er underlagt driften til NFI.

De regionale cinematekene i Tromsø, Trondheim, Kristiansand og Bergen har anledning til å vise både digitale og analoge formater i egne kinosaler dedikert til formålet, og alle har likelydende avtaler med Nasjonalbiblioteket om tilgang til de analoge filmkopiene i filmarkivet. Disse cinematekene mottar driftstilskudd. I tillegg mottar cinematekene i Lillehammer og Stavanger prosjekttilskudd for deltakelse i prosjektet med digitale cinematekvisninger i syv norske byer, koordinert av Cinemateket i Oslo.

Cinematekene i Lillehammer og Stavanger skiller seg fra de andre regionale cinematekene, da de er rent digitale tiltak med et begrenset tilbud som presenteres på og i samarbeid med de lokale kinoene. Lillehammer Kino og Sølvberget KF i Stavanger ble innlemmet i det digitale utviklingsprosjektet Nasjonalt digitalt cinematek (NDC). NDC hadde som mål å digitalisere de eksisterende norske cinematekene, parallelt med digitalisering av norske kinoer. Kinoene har opprettholdt tilbudet siden, og dette gjør at de kvalifiserer til tilskudd for Cinematekvirksomhet, men i en mindre skala enn de som også har analoge visninger med drift av egne lokaler. Det er per i dag ikke tydelige retningslinjer for hva som skal til for å kvalifisere som nytt, digitalt cinematek.

Det er en utfordring at de regionale cinematekene har knappe ressurser for å kunne jobbe målrettet mot ulike målgrupper, og spesielt mot barn og unge over tid.

4.3 Filmklubber

Filmklubber er ideelle og frivillige foreninger med filmvisning som hovedaktivitet. Filmklubbene drives ofte i samarbeid med lokale kinoer eller andre kulturinstitusjoner. Dette tilbudet fungerer som en alternativ kino på mindre steder og i lokalmiljøer. Filmklubbene er et visningssted som setter fokus på filmhistoriens klassikere og nyere filmkunst, samt et forum for møter mellom publikum og filmskapere, filmdebatt og analyse av film.

God geografisk spredning, med klubber over hele landet, bidrar til økt bredde og kvalitet i filmtilbudet. Filmklubbforbundet oppgir at mange filmklubber har et stort mangfold blant sine medlemmer, særlig språklig mangfold. Rundt en fjerdedel av de som svarte på en undersøkelse blant forbundetsmedlemmer oppga at de bor i en husholdning der det snakkes flere språk enn norsk

Noen filmklubber utgjør det eneste filmtilbudet i sitt nærmiljø, mens andre er et supplement til den lokale kinoen. Rundt en tredjedel av klubbene holder til på en kino, og samarbeider med dem om å skape et bredt og mangfoldig filmtilbud der de holder til. Flere av filmklubbene holder til på steder som blir besøkt av Bygdekinoen. Filmklubbene tilbyr et annet repertoar av filmer og står dermed ikke i kon-

kurransse med kino eller bygdekino, men er samtidig med på å fremme visning av film i stort format.

I motsetning til cinematekene har som regel filmklubber ikke egen kino, men er avhengig av samarbeid med lokale kinoer eller andre visningsarenaer for sin aktivitet. Filmklubbene i Norge representerer filmformidling tuftet på frivillighet. Norsk filmklubbforbund melder at denne typen drift gjør klubbene svært sårbare for høyere priser.

I dag får Norsk filmklubbforbund driftstilskudd fra Norsk filminstitutt med øremerkede midler der de enkelte filmklubbene kan søke tilskudd til egne aktiviteter. Filmklubbforbundet melder at dette gjør klubbene bedre rustet mot disse utfordringene, og at filmklubbene forsøker å holde sine medlemskapspriser og billettpriser lave, slik at flest mulig har råd til å være med og se film sammen. Filmklubbene er avhengige av støtte fra flere steder for å få det til å gå rundt.

Norsk filmklubbforbund opplyser at nesten ingen filmklubber overlever kun på inntekt fra billetter og medlemskap. Filmklubbene finansieres på ulike vis, der det vanligste er en kombinasjon av

- billettinntekter og medlemskontingent
- kommunal støtte
- sponsorinntekter fra sparebanker, gavemidler og lignende
- grasrotmidler fra Norsk tipping
- mva-kompensasjonsmidler
- andre inntekter, herunder loddsalg, annonsesalg i programkatalog og utleie av utstyr

Mange av filmklubbene får kommunal støtte i en eller annen størrelsesorden, enten i form av tilskudd, eller gratis eller rimelig salleie på kommunal kino.

Med stigende priser og mer kompliserte avtaler for filmrettigheter, vil fremtidens filmformidling i filmklubber være avhengig av økte inntekter og/eller økt finansiering for å opprettholde dagens aktivitetsnivå. Filmklubbforbundet melder også at kinoenes mulighet for å tilby filmklubber plass til en overkommelig pris avhenger av kommuneøkonomien, noe som skaper uforutsigbarhet for filmklubbene.

Norsk filmklubbforbund rapporterer at de per 2023 har 93 filmklubber som medlemmer, og av disse er 16 barne- eller ungdomsfilmklubber. Filmklubbene har per 2023 til sammen i underkant av 7 000 medlemmer³¹. Det totale besøket på klubbenes filmvisninger var 28 390 i 2023. Fordelt på 1 127 visninger utgjør dette et snittbesøk på 25 personer per visning. Besøkestallene har hatt en stigning etter pandemien, og kom i 2023 opp på nivå med besøket før pandemien.

³¹ Norsk Filmklubbforbunds årsmelding for 2023, [aarsmelding-2023.pdf \(filmklubb.no\)](#)

I tilskuddet til drift av Norsk filmklubbforbund omfattes også midler til kompetanseheving for filmklubber. Norsk filmklubbforbund arrangerer årlige seminarer med spesifikke tema for å øke medlemmenes kompetanse på filmformidling og filmhistorie.

Norsk filmklubbforbund gir ut tidsskriftet Z, et uavhengig filmkulturelt tidsskrift, som tar for seg film- og kulturelle temaer i historisk og nåtidig perspektiv.

Tilskudd til filmklubbvirksomhet

Tilskudd til filmklubbvirksomhet henvender seg til profesjonelt drevne medlemsorganisasjoner med helårsdrift, som tilrettelegger for og organiserer filmklubbvirksomhet i Norge. Per i dag er dette Norsk filmklubbforbund, som har som formål å tilrettelegge for drift av filmklubber i hele Norge.

Dette gjør forbundet ved å bistå ved oppstart av filmklubber, og rettighetsavklaring og distribusjon av film til filmklubber. Videre informerer de om film, filmklubbdrift og filmpolitiske spørsmål, arrangerer kurs og seminarer innenfor film og frivillighet, og tilbyr kursopplegg og studiemateriell.

Deler av tilskuddet filmklubbforbundet mottar er øremerket tilskuddet til aktiviteter i klubbene. Forbundet fordeler disse midlene basert på søknader fra klubbene, og tilskuddene gis som prosjektmidler. Norsk filmklubbforbund arrangerer tre årlige seminarer for filmklubbene og er også utgiver av filmtidsskriftet Z.

TILTAK

Regjeringen vil fortsatt prioritere viktige filmformidlingsarenaer som festivaler, filmklubber og cinematek.

4.4 Offentlige virkemidler for formidling av film

Det er av stor betydning for vår felles norske identitet at det skapes norske filmer og serier som styrker, bevarer og formidler norsk språk, identitet og kultur.³²

Det statlige tilskuddssystemet skal bidra til å skape variasjon i innhold, ved at det både finnes ordninger for de kommersielle filmene med stort publikumspotensial og for de mer kunstnerisk ambisiøse filmene.

³² Meld. St. 30 (2014-2015) Kap 1.2

Fra filmen *Søstre elsker evig*. Foto: Norsk filmdistribusjon

4.4.1 Tilskudd til lansering av film og serier i Norge

Formålet med lanseringstilskuddet i Norge er at filmkunst og filmkultur skal nå et størst mulig publikum, nasjonalt og internasjonalt.³³

Ordningen retter seg mot uavhengige norske produsenter, og den skal bidra til at norske filmer får et bedre utgangspunkt for en god lansering overfor det norske publikummet og sin målgruppe, og stiller sterkere i konkurranse med internasjonale filmer og andre kulturtilbud. Dette skal bidra til å øke produksjonsforetakets inntekter fra verket på alle plattformer og til at verket når sitt optimale publikumspotensial og hevder seg internasjonalt. Det er et vilkår at verket skal gjøres allment tilgjengelig for et bredt norsk publikum.

De fleste norske filmene som vises på kino og er allment tilgjengelig i Norge har fått støtte til lansering. I 2023 ble det gitt støtte til 25 spillefilmer og elleve dokumentarfilmer.

Ordningen har god effekt hos de brede kunstneriske filmene og markedsfilmene. Både kinoene og distributørene signaliserer at nettopp disse filmene er avgjørende for et godt besøk på alle kinoer i hele landet.

Utfordringen med tilskuddsordningen er at den ikke treffer alle norske kvalitetsfilmer. De smale, kunstneriske norske filmene med et begrenset publikumspotensial og distribusjon som ikke oppfyller kravet om å være allment tilgjengelig for et bredt

³³ Meld. St. 30 (2014-2015) Kap 5.3.8

norsk publikum, faller utenfor ordningen. Også mer lokalt produserte filmer, som kan ha nytte av tilskudd til en mindre turné i et mer begrenset omfang, faller utenfor ordningen.

4.4.2 Tilgjengeliggjøring av filmarven

Bevaring, restaurering og digitalisering av filmarven er en grunnleggende forutsetning for filmformidling. Nasjonalbiblioteket (NB) er det nasjonale filmarkivet i Norge med ansvar for bevaring av norsk filmarv. NB samler inn, registrerer, bevarer og tilgjengeliggjør alt som er publisert for norsk offentlighet, forankret i pliktavleveringsloven. Nasjonalbiblioteket har også ansvar for samlingen av utenlandske filmer og samlingen blir også kontinuerlig supplert med materiale som ikke er dekket av pliktavleveringsloven.

Siden 2012 har alle norske kinoer hatt digitalt utstyr, med et lite fåtall kinoer som også har mulighet til å vise film på analoge formater. Dette innebærer at all film fra sent 1800-tall til tidlig 2000-tall som ikke er reproduisert på digitale formater verken har vært tilgjengelig for kinovisning eller noen andre plattformer (tv, strømming og fysiske medier) de siste 12 årene. Dette er situasjonen for det meste av norsk filmhistorie. Av norske langfilmer fra før 2010 er ca. 25 pst. tilgjengelig på et egnet digitalt format. Digitalisering er en grunnleggende og nødvendig forutsetning både for langsiktig bevaring av filmarven og for tilgang til den på kino, tv og strømmetjenester.

Digital restaurering av film er svært økonomiske ressurskrevende og forutsetter høy spesialkompetanse om både analoge og digitale formater og teknologi, filmhistorie og filmbevaring. Det er også et arbeid som må utføres innen en tidsramme som er begrenset: analog film gjennomgår nedbrytning og informasjonstap over tid og det er også usikkerhet rundt hvor lenge skannere og annen teknologi som er nødvendig for å utføre digitalisering av analog film vil være tilgjengelig på markedet. I bl.a. Sverige, Danmark og Finland er det på denne bakgrunn satt i gang store film-digitaliseringsprosjekter med offentlig støtte.

Hvor tilgjengelig en gitt film er vil avhenge av etterspørsel og inntektspotensial. En betydelig andel av konsumet av film har flyttet seg fra fysiske kopier som DVD og Blu-ray over til digitale strømmeplassformer. De aller fleste titler er bare tilgjengelige i et begrenset tidsrom etter at de eventuelt er vist på en strømmeplassform.

Tilgjengeliggjøring av eldre norske filmtitler (kunstneriske spillefilmer, dokumentarer og kortfilmer) vil normalt ikke være regningssvarende. Det finnes i dag ingen tjeneste som gjør den norske filmarven tilgjengelig for publikum på en helhetlig eller systematisk måte. En rekke titler, også av nyere dato, er følgelig ikke tilgjengelige for publikum.

Nasjonalbiblioteket digitaliserer filmer for bevaring og gjør i tillegg en enkel post-prosessering for å kunne vise filmene i Nettbiblioteket til forskning og dokumenta-

sjon. Nasjonalbibliotekets digitale kopier skal holde en kvalitet som er nødvendig for å kunne fremstille en visningskopi. Postprosesseringen må vanligvis bekostes av de som ønsker å utgi filmen. Hvor raskt den samlede norske spillefilmavren skal være tilgjengelig for distribusjon til publikum i Norge vil være et ressurs spørsmål.

Nasjonalbibliotekets formidling består av profilering, kuratering og spredning av kunnskap om norsk film. De er i kontakt med en rekke internasjonale filmfestivaler og cinematek i forbindelse med utlån av film for visning (både i analogt og digitalt format).

Nasjonalbiblioteket driver også utstrakt formidling av norsk filmavren til forskere og allmenn befolkning innenfor rammene av bibliotekets publikumstjenester og leverer arkivmateriale til film- og tv-produksjoner, kringkastere, strømmetjenester og andre utgivere. NFI bidrar i samarbeid med Nasjonalbiblioteket også til utveksling av norske arkivfilmer til andre cinematek og festivaler i utlandet. Film inngår også i Nasjonalbibliotekets formidlingsvirksomhet for øvrig, blant annet i form av fagseminarer, visninger og arrangementer for et allment publikum og bok- og filmutgivelser.

TILTAK

Regjeringen vil at Nasjonalbiblioteket, så langt som mulig innenfor gjeldende rammer, skal prioritere restaurering og digitalisering av norsk kunstnerisk produsert film.

4.4.3 Innkjøpsordningen for film

Norsk filminstitutt administrerer innkjøpsordningen for film på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Ordningen skal bidra til at befolkningen får tilgang til norsk kort- og dokumentarfilm av høy kunstnerisk og kulturell verdi.

Det er utarbeidet en standard kontrakt i enighet med de ulike bransjeorganisasjonene for ikke-eksklusive rettigheter til distribusjon og visning av norske kort- og dokumentarfilmer for låntakere ved norske bibliotek. Rettighetene omfatter også bruk av filmene i undervisning og for påsyn i norske bibliotek. Produsenter eller andre med rettigheter til en film som er mindre enn 5 år gammel kan søke ordningen.

For bransjen bidrar ordningen til at filmene blir tilgjengelig. NFI utbetaler vederlag per film, og vederlaget blir fordelt mellom produsent, regissør, manusforfatter, klipper og flere andre fagfunksjoner.

Fra filmen Ukjent landskap. Foto: Norsk filmdistribusjon

Filmene gjøres tilgjengelig for digital distribusjon på strømmetjenesten Filmbib. Tjenesten er utviklet som et bibliotektilbud, hvor låntakere logger inn med nasjonalt lånekort.

Tjenesten oppfattes som viktig av bransjeaktørene, da det ellers mangler et digitalt arkiv med tilgang på norske filmer. Imidlertid er det en relativt lav kjennskap til, og bruk av, tjenesten både blant bibliotekene og publikum. Pålogging med nasjonalt lånekort gjør at tjenesten oppleves lite brukervennlig og tilgjengelig. Særlig gjelder dette barn og unge, i og med at aldersgrensen for å få nasjonalt lånekort er 15 år.

Filmbib har imidlertid en unik samling av norske kort- og dokumentarfilmer som er rettighetsklarert for bruk i undervisning. Flere av filmene egner seg særlig godt til refleksjon og læring, og har tema, lengde og format som er etterspurt av lærere.³⁴

NFIs innsiktsrapport «*I strømmen av innhold – 7-14-åringers forhold til filmer, serier og spill*»³⁵ viser at skolen er en viktig formidlingsarena som inspirerer til å se norsk film, serier og innhold. Undersøkelsen viser at mange barn og unge ser lite norsk innhold på egenhånd, og at det de ser i stor grad skyldes eksponering for norsk innhold på skolen.

³⁴ Kilde: NFIs kartlegging i 2022 av «Skoleverkets behov – fokusgrupper med lærere»

³⁵ [Hva vil 7-14-åringer se og spille? Her er publikumsundersøkelsen / NFI](#)

Fra filmen Ibelin. Foto: Euforia

Filmene som kjøpes inn for distribusjon gjennom innkjøpsordningen er tilgjengelige i en periode på fem år. Dette er kort tid i skolesammenheng, der læringsressurser og opplegg som utarbeides anbefales å ha en gyldighet opp mot ti år.

4.4.4 Formidling av filmkultur og filmhistorie

Den teknologiske utviklingen de siste to hundre år har skapt en rekke nye visuelle uttrykksformer – fra foto, film og fjernsyn til vår tids digitale medier. Å dokumentere og formidle denne historien involverer mange institusjoner. Filmarven forvaltes av Nasjonalbiblioteket. Film er samtidig et kunstuttrykk, et dokumentasjonsmedium og teknologihistorie og dermed interessant å formidle utfra ulike perspektiver.

Norsk filminstitutt driftet fram til 2017 Filmmuseet, en mindre utstilling av norsk film- og kinohistorie i egne lokaler. Utstillingen ble i første rekke bygget opp på 1990-talet, og senere i liten grad fornyet eller prioritert ressursmessig. I tillegg til objektene og materialet i utstillingen, omfattet samlingen et magasin med om lag 200 europaller film- og kinotekniske gjenstander, rekvisitter fra filminnspillinger og arkivmateriale. Materialet var i hovedsak uordnet og uregistrert.

Ved stortingsbehandlingen av filmmeldingen sluttet en enstemmig komité seg til departementets forslag om at «*Filmmuseets drift sikres i en virksomhet med god kompetanse på museumsdrift.*»³⁶ Ved behandlingen av Kulturdepartementets budsjettproposisjon for 2018 ble det besluttet at ansvaret skulle legges til Nasjonal-

³⁶ Jf. Innst. 83 S (2015-2016) til Meld. St. 30 (2014-2015) *En framtidrettet filmpolitikk*

museet «*som vil samarbeide med andre relevante institusjoner for å ivareta denne dokumentasjons- og formidlingsoppgaven*».³⁷

Etter avtale med Nasjonalmuseet arbeider Preus museum med å katalogisere eksisterende samlinger av objekter knyttet til den norske film- og kinohistorien. Å utvikle gode formidlingskonsept der de ulike perspektivene og sammenhengene belyses, er en krevende museumsoppgave, som vil måtte innebære et godt faglig samarbeid mellom flere museer, samt Nasjonalbiblioteket og andre som forvalter relevant historisk dokumentasjon.

TILTAK

Regjeringen vil ta initiativ til og legge til rette for en dialog med involverte aktører, herunder museumsaktører, for å sikre framtidig formidling av filmarven.

³⁷ Prop. 1 S (2017-2018) for Kulturdepartementet, side 76

5 Bærekraft

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for en bærekraftig utvikling frem mot 2030, som også Norge sluttet seg til. Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

5.1 Klima og miljø

Klima- og naturkrisen er den største utfordringen vi står overfor i vår tid. Norge har via Parisavtalen forpliktet seg til å kutte 55 pst. av våre klimagassutslipp innen 2030 sammenlignet med 1990-nivået.³⁸ Norge har også lovfestet et krav om at landet skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050.³⁹ For å klare å gjennomføre det grønne skiftet og oppnå disse målene, må alle sektorer bidra og trekke i samme retning.

Samlet sett har ikke kultursektoren det største klimaavtrykket. Likevel er potensialet for reduksjon i klimagasser og omstilling til grønn kulturproduksjon stort. Kinoene og andre aktører innen filmformidling har, som alle andre tjenesteleverandører, et klimaavtrykk som kan reduseres.

Kultur- og likestillingsdepartementet har i 2024 tildelt forskningsmidler til Norsk filminstitutt for at de skal utrede hvordan alle tilskuddene deres, inkludert tilskudd til filmformidling, kan gi insentiver til å ta grønnere, mer bærekraftige valg.

TILTAK

Regjeringen vil sørge for at tilskudd til filmformidling skal bidra til å gi insentiver til at kinoer og festivaler tar grønnere, mer bærekraftige valg.

TILTAK

Regjeringen vil innføre krav om at klimaregnskap tas inn i årsrapportene til tilskuddsmottakere på filmformidlingsfeltet.

³⁸ [Klimaendringer og norsk klimapolitikk – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

³⁹ [Lov om klimamål \(klimaloven\) – Lovdata](https://lovdata.no)

Fra filmen Todd & Super-Stella. Foto: Euforia

5.2 Økonomisk og sosial bærekraft

Regjeringen vil sørge for at alle i hele landet har tilgang på gode kulturopplevelser og kan delta på alle samfunnsarenaer.

Som nevnt i kapittel 3.2 er pris en av faktorene som gjør at folk unnlater å gå på kino. Det yngre publikummet (15–44 år) oppgir at kinobillettprisen er for dyr og at de ikke har råd som de vanligste grunnene til at de ikke besøker kino.

Kino er i utgangspunktet det kulturtilbudet som treffer den bredeste andelen av befolkningen, og kan på denne måten skape fellesskap og felles kulturelle referanser på tvers av sosioøkonomisk bakgrunn og alder.

Regjeringen la i vår fram en handlingsplan for inkludering i fritidsaktiviteter for barn og unge. I denne handlingsplanen ligger det et tiltak om å vurdere muligheten for å opprette et prøveprosjekt med billettstøtte til kulturarrangementer for å inkludere flere barn og unge på disse arenaene.

«Alle inkludert!» – Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024-2026

Alle barn og unge har rett til å delta i fritidsaktiviteter, kunst og kultur, ifølge FNs barnekonvensjon og norsk lov. Selv om de aller fleste barn og unge er innom organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten, faller noen utenfor. Faktorer som kjønn, foresattes økonomiske situasjon og sosioøkonomisk status, innvandrerbakgrunn, funksjonsnedsettelse og geografi har betydning for dette.

Formålet med handlingsplanen er at alle skal ha like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter i hele landet. Planen har seks innsatsområder og 43 tiltak. Planen er basert på tilgjengelig forskning og laget etter innspill og dialog med barn og ungdom, organisasjoner, kommuner og fylkeskommuner.

Handlingsplanens innsatsområder:

- få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter
- gi god og tilgjengelig informasjon om aktiviteter og tilbud
- gjøre et større mangfold av tilbud tilgjengelig for flere
- styrke barn og unges stemmer og lokal medvirkning i fritids- og kulturaktiviteter
- stimulere til mer, og nye former for samhandling
- få mer kunnskap om sosial ulikhet og effekter av tiltak

TILTAK

Regjeringen vil inkludere kino i den toårige prøveordningen som skal sikre at flere barn og unge får oppleve profesjonell kunst og kultur.

5.2.1 Universell utforming og deltakelse

Norske kinoer, både de kommunale og de private, er jevnt over godt tilpasset publikumsgrupper med ulike behov. Film & Kino er inne som rådgiver i de fleste bygge- og ombyggingsprosjektene på kino, og bistår kinoene i planlegging og prosjektering av helhetlige tilgjengelighetsløsninger som også inkluderer god belysning og luminanskontrast, helhetlig skiltplan for enkel orientering, taktil merking og god planlegging av arealene.

I kinosalene er det avsatt plass til en eller flere rullestolbrukere avhengig av størrelsen på salen. Plassering av plasser til rullestolbrukere har som oftest direkte sammenheng med nivået på kinosalens inngang.

Nye teknologiske muligheter i forbindelse med digitaliseringen av norske kinoer og overgangen fra analog til digital visning har gitt kinoene gode løsninger for hørsels- og synshemmede og svaksynte, med synstolkning både via app på mobiltelefon og egne systemer. Dette kommer i tillegg til teleslynge-løsningen som er godt utbygd på kinoene, og som gir brukeren mulighet til å få lyd direkte på sitt høreapparat.

Synstolkning av norske filmer ble et krav etter filmforliket i 2016 og er nå lovfestet i forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon og gjelder for alle filmer som får produksjons-, lanserings- og/eller etterhåndstilskudd og skal distribueres på kino. Filmene tilgjengeliggjøres på kino for brukeren gjennom appen MovieReading.

Fra 2012 har det vært krav om at alle norske filmer som vises i ordinær kino-distribusjon og som har mottatt støtte fra NFI, skal vises med norske undertekster.

TILTAK

Regjeringen vil legge til rette for bruk av teknologi som tilgjengeliggjør film for syns- og hørselshemmede.

Utgitt av:
Kultur- og likestillingsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: V-1050
Design: TIBE Oslo
Foto: David Malmbekk/NFI (forside), Zoltan Tot (bakside)
Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon
10/2024 – opplag 150

